

1996-03-01

นโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

วรรณิ ขตติถาวร

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cuej>

Part of the [Environmental Sciences Commons](#)

Recommended Citation

ขตติถาวร, วรรณิ (1996) "นโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน," *Environmental Journal*: Vol. 1: Iss. 2, Article 5.
Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cuej/vol1/iss2/5>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Environmental Journal by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

นโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ความหลากหลาย ทางชีวภาพอย่างยั่งยืน*

ก วามหลากหลายทางชีวภาพ (biodiversity) เป็นประเด็น หัวข้อหนึ่งที่กำลังได้รับความสนใจในขณะนี้ ซึ่งมีการพิจารณาความหมายเป็น 3 ระดับคือ

- 1) ความหลากหลายด้านพันธุกรรม (genetic diversity)
 - 2) ความหลากหลายทางชนิดพันธุ์ (species diversity)
 - 3) ความหลากหลายทางระบบนิเวศ (ecosystem diversity)
- ทั้ง 3 ระดับนี้จะผสมผสานกันอย่างกลมกลืนและเอื้ออำนวยประโยชน์ซึ่งกันและกัน

* คัดลอกและตัดตอนจาก นโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน, กองประสานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม, สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

กองประสานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้ระบุไว้ในเอกสาร นโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน เกี่ยวกับเหตุผลและความจำเป็นของการจัดทำนโยบาย ฯ ดังกล่าวว่าประเทศไทยแม้ว่าจะมีหน่วยงานภายในประเทศที่มีขอบข่ายและภารกิจในด้านการบริหารงาน และจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการศึกษาวิจัย แต่ยังคงขาดกลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับใช้เป็นกรอบนโยบาย และมาตรการในการปฏิบัติงานที่เป็นเอกภาพ

ดังนั้นจึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยกำหนดเป็นแผนปฏิบัติงานรวม 5 ปีคือ ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2544 แผนดังกล่าวในขณะนี้ยังไม่ได้มีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการ เพราะยังอยู่ในระหว่าง

รวบรวมข้อคิดเห็นจากร่าง ๖ ที่ได้จัดทำขึ้น เพื่อปรับปรุงแผนให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นแผนได้กำหนดเป้าหมายเพื่อดำรงรักษากระบวนการทางนิเวศ และระบบนิเวศไว้เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และเพื่อใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน

ในเอกสารได้กล่าวถึงความเสื่อมโทรมและสูญเสียของความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยว่า “การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย แทรกอยู่ในการดำรงชีวิตประจำวัน ในชนบทนิยม ประเพณี วัฒนธรรม เมื่อนับเนื่องมาถึงปัจจุบัน พืชสวน พืชไร่ ที่ใช้ในการเกษตร ล้วนได้รับการปรับปรุงพันธุ์ จากสายพันธุ์ป่าทั้งสิ้น เช่น ข้าว ในส่วนของสัตว์เลี้ยงหลายชนิดได้รับการปรับปรุงพันธุ์มาจากพันธุ์สัตว์ป่า เช่น กระต๊อ เขากูย แต่จากสภาพแหล่งนิเวศที่อยู่อาศัยของความหลากหลายทางชีวภาพ ได้ถูกบุกรุกทำลาย จนทำให้ระบบนิเวศบางแห่งเสื่อมโทรม ส่งผลให้จำนวนชนิดพันธุ์ของความหลากหลายทางชีวภาพลดน้อยลง พื้นที่ป่าไม้ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของพืช สัตว์ และจุลินทรีย์นานาชนิดลดลงอย่างรวดเร็ว และเป็นสาเหตุที่ทำให้สิ่งมีชีวิตหลากหลายชนิดได้สูญพันธุ์โดยมิได้มีการศึกษาและบางชนิดได้สูญพันธุ์ทั้งที่ยังไม่ได้ถูกค้นพบ”

เอกสารยังได้ระบุถึงสาเหตุของการเสื่อมโทรม การทำลายทรัพยากรชีวภาพว่ามาจากนโยบายการพัฒนาการเกษตรเพื่อการส่งออก การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็ว และการขาดสมรรถนะที่ดี

ขององค์กร และบุคลากรในการจัดการทรัพยากรชีวภาพ

อย่างไรก็ตามในอดีตที่ผ่านมารัฐบาลได้ดำเนินการทั้งในระดับนโยบาย และการปฏิบัติงานเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรชีวภาพโดยการ

- ประกาศพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

- การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่สำคัญของประเทศ

- การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเพื่อคุ้มครองระบบนิเวศที่มีความสำคัญและเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและต้นน้ำลำธาร

- การกำหนดที่รักษาพืชพันธุ์มาตรการการจัดการป่าชายเลนและปะการัง

- การเร่งรัดการปลูกป่า

- การปรับปรุงและเพาะพันธุ์พืชและสัตว์หลายชนิด เพื่อให้ได้พันธุ์ดี มีความแข็งแรง ผลผลิตสูงขึ้น

- การใช้เทคโนโลยีชีวภาพในการ

ขยายพันธุ์ และคัดเลือกสายพันธุ์

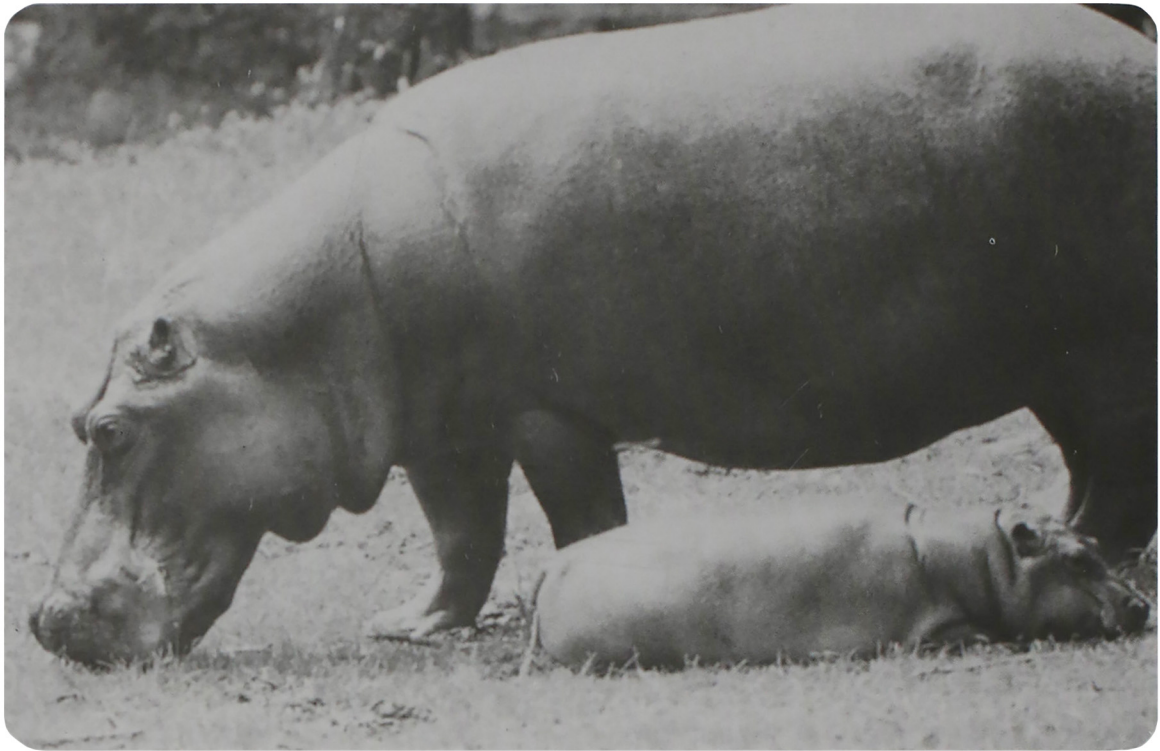
ในการจัดทำนโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ได้กำหนดหลักการ และ กลยุทธ์ ไว้ดังนี้

หลักการ

- การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพที่เหมาะสมที่สุด คือ อนุรักษ์ในแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ในขณะเดียวกันการอนุรักษ์นอกแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติก็มีความจำเป็นด้วยเช่นกัน

- ป้องกันและแก้ไขสาเหตุแห่งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

- ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบ กลุ่มอนุรักษ์ สื่อมวลชน ชุมชน และผู้ใช้ทรัพยากรเป็นกระบวนการที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการ

อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

- การยอมรับและดำรงรักษา ภูมิปัญญา การสร้างสรรค์ และธรรมเนียมปฏิบัติของชุมชนท้องถิ่น มีความสำคัญเป็นลำดับแรกต่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน

- การให้การศึกษาแก่สาธารณชน การเพิ่มสมรรถนะให้แก่บุคลากรที่ทำงานด้านการอนุรักษ์ และการผลิตบุคลากรเพื่อการวิจัยและการให้การศึกษา ด้านความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มเติมเป็นความจำเป็นเร่งด่วนของประเทศไทย

- การพิจารณาและการตัดสินใจ เกี่ยวกับการใช้ และแบ่งปันทรัพยากรชีวภาพจะต้องเป็นไปอย่างยุติธรรม อย่างโปร่งใส และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

- การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพสามารถดำเนินการพร้อม

กับการแสวงหาข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรชีวภาพ

- การดำเนินกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนจักกระทำโดยสอดคล้องกับกฎหมายภายใน และกฎหมายนานาชาติที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์

1. เสริมสร้างสมรรถนะขององค์กรและบุคลากรในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

2. เสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการพื้นที่คุ้มครองเพื่อเป็นหลักประกันว่าสามารถอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพได้อย่างยั่งยืน

3. เสริมสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของท้องถิ่น

4. เพิ่มประสิทธิภาพในการอนุ-

รักษความหลากหลายในชนิดพันธุ์ พันธุ์กรรม และระบบนิเวศแหล่งที่อยู่อาศัย

5. ควบคุม และติดตามตรวจสอบ กระบวนการ และกิจกรรมที่คุกคามความหลากหลายทางชีวภาพ

6. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในสภาพแวดล้อมของสังคม ตามชนบทชนบทนิยมประเพณี

7. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน/สถาบันทั้งในประเทศและต่างประเทศในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

